

דבר תורה לפרשת מקץ

מאת החייל הקדוש עמיחי רובין הי"ד

סיכום על פי שיעור של הרב עוזי חובב בשיחות הרצי"ה קוק זצ"ל

אנחנו מתחילים פרק רביעי בספר בראשית. הזכרנו כמה פעמים שלכל אב יש 2 פרשיות. פרשיות ויצא וישלח הן של יעקב. אבל זה לא מסתיים בויצא וישלח, כי אחרי זה יש גם וישב ומקץ. הרצי"ה קורא להם - הפרשות שמדברות על האבות השניים, השבטים. צריך לדעת שהשבטים, שנכתבים בתוך התורה ומוקדשות להם יותר מ 2 פרשיות, אז האבות האלו הם נצרכים למשימה, ומשימתם היא להוריד את עמ"י למצרים. כך קיבלנו בברית בין הבתרים - "גר יהיה זרעך". העניין הזה צריך ברור. רואים במדרש שראוי היה יעקב אבינו לרדת למצרים בשלשלאות של ברזל אך זכותו עמדה לו. מה זאת אומרת? יעקב היה חייב לרדת למצרים. לא ברור למה צריך את מצרים בשביל ההבטחה של הקב"ה לאברהם?

וגם, אם בסה"כ יעקב היה צריך לרדת למצרים, אז צריך משהו שיוריד אותנו למצרים. זה היה התפקיד של השבטים. ואם זה כל העניין, אפשר היה לרדת למצרים בסדר פשוט ולא בסיבוב. אבל רואים שזה מגיע בהכרח. יש את החלומות, ואי האהבה של האחים ליוסף, ויוסף שנמכר ונלקח למצרים וכו'. דבר אחד ברור: אף אחד לא רוצה לרדת! כולם נאלצים לרדת. זה מתחיל ביוסף שנלקח בעל כורחו, ואחריו האחים שנאלצים לרדת, ואחריהם גם יעקב אבינו נאלץ לרדת. אף אחד לא יורד מיוזמתו. למה מודגש כל כך האילוץ?

צריך לדעת: כשאדם נאלץ, במיוחד בהיסטוריה של עמ"י, הוא חייב להצדיק מעל האילוצים את יד ד'. יוסף מורד למצרים ושם ה' בפיו, כי הוא יודע שהקב"ה מוריד אותו. וזה מצריך הסתכלות למה הקב"ה מוריד אותו?

יוסף מבין שזו תחילת הגזירה של "ועבדום ועינו אותם 400 שנה", אז הוא מיישר קו עם הקב"ה וגורם גם לאחיו לרדת למצרים. יוסף מורד למצרים והוא מבין שזו יד ה', ולכן הוא מיישר קו (אין מלך מתמלא ענווה אלא כלפי בורא עולם).

בפרשתנו אנחנו פוגשים 2 מלכים, יוסף הצדיק ויהודה. אחרי כל אירוע המכירה יש אח אחד שלוקח אחריות. הוא יכול היה לקחת אחריות יותר גדולה לו נתנו לו. בהתנכלות ליוסף יהודה מכריע שם "לא נכנו נפש" - לא שייך להרוג אותו, אז נמכור אותו. מלך 'אין לו על גביו אלא ד' אלוקיו'. למרות שזה מסובך. וראים שגם אצל יוסף 'אין לו על גביו אלא ד' אלוקיו'.

שניהם שואלים - 'מה ד' שואל ממך?'. שניהם דוברים אמת בלי נגיעות אישיות. יוסף יודע שאחיו צרכים לרדת למצרים, והוא דואג לזה באופן מאוד מיוחד בפרשיותינו.

יהודה יודע שהסוגיה החשובה היא שהם נשארים 12 שבטים, ושחייב שיהיה גם שבט מרחל. האחים לא יודעים עדיין על יוסף, אז על בנימין מוסרים את הנפש - תיקון של המלך.

יוסף יודע שהוא מלך כי הוא הורד מצרימה. אבל יוסף גם יודע שהוא מבני רחל, והוא יודע שרחל היא הצד הגלוי ולאחיה היא הצד הפנימי. גלוי הכוונה לצד החומרי. בזה יוסף מתעסק בפרשה - המשביר לכל מצרים, ולא בדיעבד. זו המשימה.

יהודה הוא לא משביר, הוא המחבר. הוא המלך שיביא לאחדות האומה. אבל שניהם פועלים, ושניהם יעמדו על שיטתם עד הסוף ולא יוותרו, לא יניחו. מלך אין אצלו ייאוש. מלך אין אצלו משימה שהוא לא יעשה אותה. ואם יוסף הורד מצרימה, אז זו משימתו - לטפל במצרים. וגם שלא ברור אם זה קשור לגאולת ישראל, הקב"ה יודע. לא חייב לדעת הכול תמיד. אם עכשיו הורידו אותו למצרים, אז הוא מדבר בשם ה'. אם הוא שר הכלכלה והמשנה למלך? אז זה מה שהוא וזה תפקידו מה', לדאוג שלכולם יהיה אוכל. כך מתנהג מלך. כדאי ללמוד מיוסף שר הכלכלה איך דואגים לכל פרטי האומה. שכל פרט באומה הוא חשוב וחיוני ובלעדיו אין אומה. ולכן לדאוג לאומה זו המשימה העיקרית (וזה קורה לפני שיהודה [דוד המלך] מתחיל לזמר לה'). זה מה שיוסף מתעסק בו, הוא בונה תכנית כלכלית איך לצאת מהמשבר. הבניין הרוחני שיהודה הולך ללמד את האחים הוא שצריך את כולם, ואם אין את כולם אז אין כלום. בשיחה השנייה אומר הרצי"ה - "כי עין בעין יראו בשוב ד' ציון". העיניים שלנו הן שטחיות וקצרות רואי, הן מסתכלות מה יש, אבל אנחנו צרכים להתרגל להסתכל בעין אלוקית ואז רואים אחרת. לכן נשלח בדורנו הרואה הגדול הרב זצ"ל, כי הוא יודע לראות. יש לו ראייה שונה, וכך גם נקראים ספריו: עולת ראייה, אגרות ראייה, אורות ראייה. צריך קרא את הספרים שכתב הרואה ואז נקבל עין אחרת, שלמה יותר. על ארץ ישראל נאמר "תמיד עיני ד' אלוקיך בה", צריך להגדיל את המבט מהידיעה שתמיד עיני ה' בה. וכל הארצות האחרות שהן לא לפני עיני ה', הן לא נקראות ארצות. "ככל שזוכים לגדולות של תורה", תורה צריכה להילמד בגדולות. "וככל שזוכים לגבורה של תורה ככה זוכים לאמונה אמיתית". וכל זה מגיע משקידה של תורה בתוך הישיבה. ישיבה זה מקום לפתח את העיניים. ככל שיותר שוקדים בתורה בישיבה זוכים שהעין האנושית תכוון אל העין האלוקית. ואז כש'עין בעין יראו', אז גם רואים את 'בשוב ד' ציון'. ככה בונים אומה, גם כשהדרך סבוכה. כי אין אפשרות לוותר על אף אחד מהאומה, ולכן צריך את גדולי הרוח שרואים את כל האומה. היו הרבה דורות בהם אנשים היו עם עיניים רדופות. עכשיו אנשים יכולים לפתח עיניים של גדלות, וכל אחד צריך ללמוד שם, בישיבה. כי גם אם הוא שייך לפקולטה של יוסף - לחומריות, הוא צריך עיניים גדולות בהכרת רצון ד'. לדעת איך הקב"ה רוצה שיבנו את העולם החומרי. כך רואים גם בהפטרה של חנוכה "רוני ושמחי בת ציון". בסיום ההפטרה מופיע הפסוק "לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוחי אמר ד' צבאות", לא כתוב 'כי אם ברוח' כאילו כל העשייה והבניין לא רלוונטי. ההפטרה הזאת באה ללמד אותנו למה יש קרב בין החיל והכוח של יוסף לחיל והכוח של יהודה. כי בהתחלה יש קרב. אמנם בסוף שניהם ידעו כי "ברוחי אמר ד'", אבל קודם צריך כל אחד לברר את הדרך של עצמו.

